

Lyka Károly:
EGY BUZAKALÁSZOS KÖNYVRŐL

A minap korszakalkotó felfedezésre jutott egy költőember. Írt is róla egy könyvet, és ez a könyv meglepetés volt mindenkinek. Leginkább pedig az író-és költőkortársaknak. A dolog érdekes, és ennél fogva megérdemli azt a százhusz rövid sort, amelyek itt alább következnek.

*

Van egy problémájuk a fővárosok elegáns íróinak, amely pazar alkalmat ad az ötletesség és a stíl ragyogtatására. A probléma a nő, vagy még inkább az *asszony*. Körülötte forog egész világuk, belőle sugárzik ki minden szépség és ihlet, feléje száll minden sóhajtás. De legfőképpen rája szegződik éles szemük, kutató tekintetük. Az asszony a szfinx, amely megoldhatatlan talányokat ad fel s nagyobbára halálra emészti azt, aki közelébe férkőzik, hogy megismerje a lényét, vagy tudós riportot készítsen róla. Bármily halálos legyen is ez a veszedelem, mégis légiószámra találkoznak bátor urak, akik kikémelelik az asszonyszörnyetegnek szívét-lelkét. De mert szeszélyes és változó-kony az asszony, a tudós analitikusoknak lehetetlen egybehangzó jelentéseket írniok róla. Tessék sorra venni az asszonyról készített riportokat. Kezdhethjük a francia importon, a félszüzeken, a hetérákon, a gyerekasszonyokon, azután a kaméliás hölgyeken. Utánuk jön egész légiója a házasságtörő asszonyoknak, a hűtlen, elcsábító és elcsábított asszonyoknak, az enervált, a férfiaszkodó, a kékharisnya-hölgyeknek. Vannak aztán filozófus nők, felvilágosultak, emancipáltak, hipnotizált, delejezett, szuggesztiókkal teljes nők. Hozzájuk sorakozik az asszony, aki a fiziológia törvényei szerint bűnöket örökölt a nagymamájától. Aztán olyanok, akik férjük bűnei miatt fölmentve érzik magukat kellemetlen erkölcsi szabványok alól. Egyszóval az asszonyszfinx meglehetősen sokoldalú megvilágításban került a könyvpiacra. Az asszony mivoltáról szóló irodalom majdnem úgy néz ki, mint egy klinikai törzskönyv.

Íme, az asszony természetrajza. Ez tehát a nő, *ilyen* helyet foglal ő el a tudományban, a bölcseletben, a költészetben, a társas életben, a természetben. Ez a lényege, *így* van determinálva.

Tessék elképzelni, hogy ily körülmények közt milyen meglepetést keltő fölfedezés az, amelyet a minap a fönt érintett költőember az ő búzakalászos könyvével nyilvánosságra hozott. Ebből a könyvből, akinek szíve vagyon, kiolvashatja bárki – az is, aki nem járatos az analízis fufangjaiban –, hogy az asszony lehet néha más is, mint amit róla a fönt leírt lajstromban olvashatni. Hogy tudniillik az asszony lehet *édes anya* is, hogy lehet néki gyermeke, akinek szemében egész élete világát pillanthatja meg, aki néki az úristen legdrágább áldása, akihez csókolva simul szívének minden érzése, akinek gögicsélő hangja a világ legnagyobb filozófiája, akinek piros orcáskái csodálatosabb műreemek, mint a nagy galériák minden fényes képe.

Arról az eshetőségről, hogy az asszony néha édes anya is lehet, nagyobbbrészt meg szoktak feledkezni az íróemberek. Az *édes anya*-típust nem igen találni meg a kávéházakban, sem az elegáns szalonok ringó plüssei közt: ennek a típusnak elhanyagolása tehát megmagyarázható.

Divatból kiment emberek ugyan azt is állítják, hogy igen sok poéta azért nem vette észre ezen a földön ezt a nagyságosan szép típust, mert az kevésbé érdekes, teszem a házasságtörés fiziológiájánál. Lehet, hogy igazuk van ezeknek az ósdi embereknek, ne bolygassuk a dolgot, örvendjünk inkább annak, hogy ezen a héten megülhetjük az édes anya fölfedezését az irodalom számára.

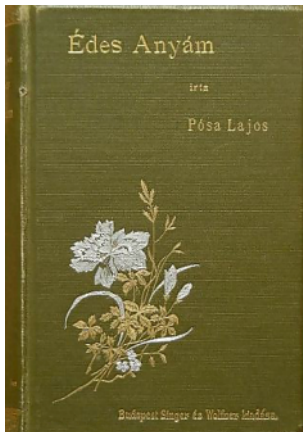
És most már illik némiképpen számot adni arról a búzakalászos könyvről is, amelyben az új típus szerény, de gazdag milióban helyet kapott. *Édes Anyám* a címe a kötetnek, csupa vers van benne, írta Pósa Lajos.

Az a Pósa Lajos, aki minálunk megvetette alapjait a gyermekirodalomnak, s aki ma is első munkáslegénye a szöszke apróságnak. Az a Pósa Lajos, akit nem látnak sohasem fényes irodalmi társaságok és szellemes szalonok, akit ellenben igen gyakran lát egy csöppnyi kis falu, derék magyar vidéken. Abban a pötty falucskában bogárhátú házikók intenek feléje, s ha ilyenkor tavasz-

kor lemegyen oda, ösmerősen kínálja őt frissen fakadt virágaival a becsületes illatú orgonabokor. Abban a kis faluban él egy jó öreg néne, falusi viganóban, nagy fekete kendő a fején, rozmaringos imádságos könyv az asztalán; napkeltétől napszálltáig ott szorgoskodik csirkéi, libái körül, kikitekint az ősi szántóföldre, vagy gondosan kigyomlálja a szagos fodormenta közül a giz-gaszt. Ez az öreg jó parasztasszony édes anyja Pósa Lajosnak, órála, nékie szól a búzakaralászos könyv.

Hogy sorra lapozgatom ezeket az öregbetűs verseket: visszazáll emlékezetembe sok kedves kép, az otthon képei, amik körülzsongják itt, az idegen aszfaltvilágban, a fejemet, beléülnek a szívembe s azután mesét mesélnek, gyöngéd, finom dolgokat, az emlékezet meséit, amelyek szólnak kis kertről, nagy eperfával, nyíló muskátli bokrokról, öreg nagyszekrényről, vékonylábú varróasztalról, de legfőképp csodálatosan meleg szeretetről – óh, igen, szeretetről is...

*

Minderről azonban nem illik írni, vagy legalább nem divatos. Hagyjuk abba. Ne szóljunk Pósa könyvéről sem egy szót sem. Megtalálja az a maga útját. Vannak még emberek, akiknek a szíve ilyen táplálékra is vágyik (úgy vélem, nagyon, nagyon sokan vannak). Ez a könyv majd összekötő kapocs lesz köztük. Visszhang, amely sok-sok ezer ember szívében fog fölcsendülni. Minden szenzáció helyett éppen csak ezt kívánám Pósa Lajosnak.

In: *Budapesti Napló*, 1897. április 7.